

Mevrouw Ingrid Lieten
Viceminister-president van de Vlaamse regering en
Vlaams minister van Innovatie, Overheids-
investerings, Media en Armoedebestrijding
Martelaarsplein 7

B-1000 BRUSSEL

contactpersoon
Wim Knaepen
wknaepen@serv.be

ons kenmerk
SERV_ADV_20131216_wijzigingsdecreet_org/fin_WI_wkkv

Brussel
23 december 2013

Michel Dethée
mdethee@serv.be

Adviesvraag wijzigingsdecreet organisatie en financiering wetenschaps- en innovatiebeleid

Mevrouw de viceminister-president,

U vroeg de SERV op 25 november 2013 om advies over bovenvermelde aangelegenheid. U vindt hieronder het gevraagde advies.

Meer algemeen :

- vindt de SERV een logistiek initiatief dat beoogt de instellingen van het wetenschaps- en innovatiebeleid op overkoepelende wijze te integreren in een eigen, domeinspecifiek decreet op zich positief. Het bevordert de logistieke transparantie van de bij het wetenschaps- en innovatiebeleid betrokken instellingen. Dat dit bovendien gebeurt volgens een vrij uniform stramen met aandacht voor de opdracht, de samenstelling, de werking, de aansturing, het toezicht en de evaluatie van de specifieke instellingen komt de inzichtelijkheid en de leesbaarheid alleen maar ten goede. Dergelijk integraal decreet laat tevens toe dat nieuwe instellingen of structuren op een transparante en coherente wijze kunnen ingepast worden of dat bestaande binnen eenzelfde kader kunnen bijgestuurd worden. Een vraag die evenwel moet gesteld worden is of bepaalde in het wijzigingsdecreet vermelde instellingen, zoals bijvoorbeeld de innovatiecentra, de Herculesstichting, de Vlaamse Supercomputer, ECOOM, Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand Sociale en Humane Wetenschappen of de Steunpunten elk een afzonderlijke decretale onderbouw moeten krijgen. Per instelling dient bekeken en gemotiveerd te worden hoe de werking best structureel wordt onderbouwd : decretaal, binnen de werking van een andere instelling of als initiatief sui generis

- is het een positief gegeven dat er een juridische en terminologische consistentie wordt nagestreefd met andere decreten zodat specifieke begrippen zoals bijvoorbeeld “samenwerkingsovereenkomst, beheersovereenkomst, convenant, toelage en subsidie” de precieze, geëigende juridische lading krijgen.
- stelt de SERV vast dat een aantal generieke bepalingen worden ingelast die mede van invloed zijn op de wijze waarop de instellingen enerzijds worden samengesteld (evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen) en anderzijds door hun werking kunnen bijdragen aan de diffusie en de toegankelijkheid van wetenschappen en innovatie (principes van open access en open data, dynamiseren van het beleidsplan wetenschapscommunicatie). Wat dit laatste aspect betreft, heeft de SERV in recente adviezen¹ het belang beklemtoond van transparante en toegankelijke kennisinformatie. Niettemin stelt de SERV zich vragen bij de impact en de reikwijdte van de principes van open access en open data, meer in het bijzonder naar de bedrijven toe die in samenwerking met of dankzij de ondersteuning van de in het decreet vermelde instellingen – de W&I-instellingen - innovatieve producten en diensten ontwikkelen of hebben ontwikkeld.
- pleit de SERV voor een evenwichtige triple helix vertegenwoordiging in de organen van de W&I-instellingen. De SERV stelt immers vast dat in een aantal W&I-instellingen de vertegenwoordiging vanuit de academische wereld wordt versterkt (bijvoorbeeld Raad van Bestuur IWT) of bevestigd wordt (bijvoorbeeld Raad van Bestuur van de Herculesstichting) waardoor er een oververtegenwoordiging vanuit die hoek dreigt ten nadele van andere belangrijke stakeholders, in het bijzonder de bedrijfswereld, de sociale partners en andere relevante actoren uit het maatschappelijk middenveld. Verder ontbreekt in een aantal andere W&I-instellingen elke betrokkenheid vanuit de bedrijfswereld en van relevante actoren uit het maatschappelijk middenveld (bijvoorbeeld ECOOM, de Internationale Wetenschappelijke Adviesraad binnen de Herculesstichting, Vlaams Instituut voor de Zee, Steunpunten Beleidsrelevant Onderzoek, Flanders Technology International). Zeker die instellingen die activiteiten opzetten die voor het bedrijfsleven mogelijk ingrijpende impact hebben, bijvoorbeeld via het overheidsbeleid, dienen de partners uit het bedrijfsleven te betrekken of minimaal te consulteren.
- merkt de SERV op dat voor een aantal instrumenten en instellingen wordt voorzien in een decretaale indexering van de subsidies (bijvoorbeeld het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen en Steunpunten Beleidsrelevant Onderzoek) en voor andere niet.

Naast een algemene appreciatie wil de SERV ook een aantal specifieke bedenkingen formuleren betreffende een aantal W&I-instellingen :

- **De innovatiecentra.** De SERV heeft in diverse adviezen het primordiaal belang van de werking van de innovatiecentra in het Vlaams innovatielandschap onderstreept, in het bijzonder ten aanzien van de doelgroep van KMO's en de social profitorganisaties. Recent nog is de SERV in zijn advies van 12 november 2013 over open innovatie dieper ingegaan op de cruciale rol van de innovatiecentra als een soort van ‘uniek loket’ inzake innovatiebegeleiding en –ondersteuning van de ondernemingen. Deze rol kunnen de innovatiecentra evenwel slechts volwaardig opnemen indien er door een structurele ondersteuning voldoende expertise en ervaring beschikbaar is en blijft om vraag en aanbod op het vlak van kennis met elkaar te matchen en om informatie en ondersteuning te kunnen bieden aan samenwerkingsverbanden tussen bedrijven (en kenniscentra). De

¹ Advies over Steunpunten beleidsrelevant onderzoek, 16 februari 2011; advies over de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven bij technologische innovatie, 16 november 2011.

SERV is met andere woorden een pleitbezorger van de structurele financiering en werking van de innovatiecentra.

Met het oog op een maximale afstemming van de werking van de innovatiecentra met het IWT en met het oog op het mogelijk maken van een vlotte optimalisatie van de werking van de innovatiecentra in de toekomst, laat de SERV in het midden of dit best gebeurt via een decretale onderbouw dan wel via een taakomschrijving in de beheersovereenkomst met het IWT. De SERV wijst er verder op dat de activiteiten die de innovatiecentra kunnen opzetten, in de praktijk in conflict kunnen komen met acties opgezet door private actoren.

Tenslotte merkt de SERV op dat het decreet weinig of geen informatie vermeldt over de maatstaven op basis waarvan de innovatiecentra zullen geëvalueerd worden.

- **Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen (FWO).** De SERV stelt vast dat de subsidie aan het Fonds jaarlijks wordt geïndexeerd volgens de formule, vermeld in artikel 9, §5 van het decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen. Verder wijst de SERV erop dat de decreetswijziging niet wordt aangegrepen om meer openheid te creëren over de samenstelling van de governance organen van het Fonds.
- **Herculesstichting.** De SERV stelt vast dat voor de Herculesstichting een afzonderlijk hoofdstuk wordt voorzien in het W&I-decreet. Gelet op de opdrachtoomschrijvingen van enerzijds het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen en anderzijds de Herculesstichting is het volgens de SERV logischer om de doelstellingen en de werking van de Herculesstichting te integreren in deze van het FWO.. Een specifieke decretale verankering van de Vlaamse Supercomputer als onderzoeksinfrastructuur wordt bovendien niet gemotiveerd, maar betreft wel een aanzienlijk deel van de (toekomstige) Vlaamse investeringsmiddelen voor zware onderzoeksinfrastructuur. Binnen de nieuwe decretale bepalingen worden allerlei consultatiestructuren opgezet om het beheer, werking e.d. ervan te promoten (cf. Industrial Board, Gebruikerscommissie, internationale wetenschappelijke adviesraad). De SERV heeft de indruk dat men hier structuur op structuur dreigt op te zetten, hetgeen de transparantie niet ten goede komt. Anderzijds wil de SERV er ook expliciet op wijzen dat er vanuit de industriële hoek heel wat noden zijn naar investerings- en financieringsmiddelen voor gemeenschappelijke O&O-infrastructuur.
- **Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI).** Wat de samenstelling van de VRWI betreft, verwijst de SERV naar de brief uitgaande van de Vice-ministerpresident, mevrouw Lieten, d.d. 6 december 2013 tot wedsamenstelling ervan. Het dagelijks bestuur van de SERV zal zich eerlang buigen over de vertegenwoordiging in de VRWI van de leden die voorgedragen zijn door de organisaties in de SERV en de bevoegde minister hierover zo snel als mogelijk op de hoogte brengen.
- **IWT.** De SERV heeft hierboven reeds gepleit voor een meer evenwichtige triple helix vertegenwoordiging in de W&I-organen. Vanuit die optiek betreurt de SERV dat het artikel 7, 1° van het wijzigingsdecreet voorziet in een bijkomende aanstelling van een vertegenwoordiger uit de associaties.
- **Andere initiatieven van strategisch belang.** Met de artikelen 52 tot en met 63 van het wijzigingsdecreet wordt een decretale basis gegeven aan andere initiatieven van strategisch belang (zoals de lichte structuren) naast de strategische onderzoekscentra (SOC's) en . De SERV is niet geheel overtuigd van het nut en de noodzaak van het decretaal inbouwen van wederom een nieuwe generieke juridische structuur in het al zeer diverse en gefragmenteerde Vlaamse innovatielandschap. De SERV pleit er eerder voor

om op een case by case basis die innovatiestructuren die gemotiveerd door een ruim industrieel draagvlak, door een excellente wetenschappelijke en innovatieve basis en gesteund op een ambitieus, maar realistisch groeiplan, effectief bijkomend met extra innovatiemiddelen te ondersteunen en te laten doorgroeien. De SERV is van oordeel dat een decretale onderbouw geenszins een vrijgeleide mag impliceren voor een automatische doorgroei van alle bestaande initiatieven naar “initiatieven van strategisch belang”. Vlaanderen heeft niet de middelen noch de mogelijkheden om in alle domeinen te excelleren en aan initiatieven uit alle domeinen voldoende kritische steun te verlenen.

De SERV wijst erop dat hij thans bezig is met een onderzoek naar de structurele innovatiestructuren die momenteel actief zijn in het Vlaamse innovatielandschap en steun ontvangen van de Vlaamse overheid. De doelstelling is om bovenop een inventarisatie van de ruime waaier aan initiatieven, de werking van elk van deze structuren duidelijker in kaart te brengen. De analyse per structuur gebeurt op basis van een aantal parameters. Zo wordt onder meer nagegaan in welke mate de werking afgestemd is of kan afgestemd worden op de Europese en de Vlaamse innovatieknooppunten. Zo wordt tegelijk de link gelegd met het innovatief transformatiebeleid van het Nieuw Industrieel Beleid dat inzet op de slimme specialisatiestrategie via een gericht clusterbeleid. Een andere parameter die in het SERV-onderzoek aan bod komt is dat van de maatschappelijke verankering. Hiermee wordt bedoeld de mate waarin de missie, de werking en de output (shared value : waardecreatie gebaseerd op maatschappelijk belang) van de te onderzoeken innovatiestructuren de louter technologische innovatiegedachte overstijgen en gericht zijn op bepaalde doelgroepen en op het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen. In het onderzoekskader zijn nog een aantal andere parameters opgenomen die een onderbouwde beschrijving van de betrokken innovatiestructuren, inclusief de lichte structuren, mogelijk moeten maken. Uit het voorontwerp van decreet leidt de SERV ook af dat de betrokken initiatieven voortaan een subsidie zullen ontvangen én voor hun werking én voor hun onderzoeksactiviteiten, terwijl die voor de lichte structuren momenteel afzonderlijk aangevraagd moet worden via het IWT.

- **Steunpunten Beleidsrelevant Onderzoek.** Ook de Steunpunten krijgen een decretale onderbouw. De vraag stelt zich of hiermee een einde wordt gesteld aan de oproepen tot het indienen van voorstellen tot erkenning en financiering van Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek. Tevens merkt de SERV op dat ook hier de subsidie jaarlijks wordt geïndexeerd met de gezondheidsindex.

In de hoop, mevrouw de viceminister-president, u hiermee van dienst te zijn geweest,

Hoogachtend,

Ann Vermorgen
voorzitter